

- Polyfoni = monotoni

– Det er blitt et paradoks å påberope seg det flerstemte, sa Tore Vagn Lid på ”seminarfestivalen” LYDiTEKST.

Av Chris Erichsen

”Seminarfestival”: Skal man tro google er dette selvforklarende ordet aldri blitt brukt før. Men så dukket det plutselig opp en dag i mai, som om det alltid hadde vært en del av dagligtalen, i en pressemelding fra Dramatikkens Hus.

På et tidspunkt i løpet av den første helga i juni forsøkte noen seg på å omdefinere evenementet til et ”symposium”. Hva LYDiTEKST endte opp som, er jeg fortsatt ikke helt sikker på, verken hva gjelder form, innhold eller definisjon. Men det som er helt sikkert er at det foregikk på Dramatikkens Hus fra 1. til 3. juni.

Utgangspunktet for arrangementet var følgende påstand: ”Det er en sterk tendens innen moderne teater å skape nye synteser av tekst og lyd eller musikk, slik det er en tilsvarende retning i den moderne musikken å eksperimentere med nye former for tekst i dialog med musikken.”

Hensikten med arrangementet var å få de ulike miljøene til å dele sin praksis med hverandre, utveksle erfaringer og refleksjoner for derigjennom å inspirere flere til å gå inn i rommet mellom musikk og teater.

Materialtretthet

Initiativtaker og festivalleder, komponisten Henrik Hellstenius, satte i sin velkomsttale diagnosen ”materialtretthet” på den tradisjonelle, snevre klangerorienterte måten å lage musikk på. Mange komponister ser dette som et mer eller mindre uttømt felt og søker seg over mot mer utenom-musikalsk mening - eller kontekst, som det også kalles. Gjerne ved å søke seg over mot tekst som et bærende element.

Men det er mange hindre på veien mot et lykkelig ekteskap mellom de ulike sjangrene, ikke minst gammel vane: - Folk som primært er vant til å høre på tekst har ofte problemer med å få med seg musikk, og vice versa, mente Hellstenius, som håpet at seminarfestivalen eller symposiet skulle ”få hjernen til å vokse”. Han tok til orde for en god gammeldags polyfoni eller flerstemthet hvor alle elementer har sin egen plass og ikke nødvendigvis forteller det samme.

Ordet ”polyfoni” skulle for øvrig brukes gjentatte ganger under seminaret – helt til regissør Tore Vagn Lid tok rotta på det utpå lørdagen en gang. Han mente at ordet, etter at det gikk inflasjon i det på 90-tallet, har mistet sin kraft og nå framstår mer som et postulat. – Det er blitt et paradoks å påberope seg det flerstemte, sa han og mente at festisjeringen av begrepet, i stedet for mangfold og flerstemthet, skaper en monotoni. – Postmoderne teori har ødelagt for den åpenheten som vokser ut av det entydige og tydelige. Man har glemt at virkelig flerstemthet fordrer en stemme, sa Vagn Lid.

Etter det var det ingen som turte å ta ordet i sin munn. Bortsett fra Hellstenius, som ikke unnlot å gjøre oppmerksom på sitt mot.

Lydmakernes evenement

Men hva besto den kunstneriske utvekslingen av? I stor grad var dette lydmakernes evenement. De sto fram, en etter en, med verk som skulle legemliggjøre formaningene som ligger i tittelen ”LYDiTEKST”:

Erik Dæhlin viste fram sin versjon av DDR-dramatikerens Heiner Müllers tekst ”Billedbeskrivelse”, et intenst, drømmeaktig verk, scenografisk, musikalsk og lydmessig i takt og utakt, fase og ufase, på en sanseskjerpene måte.

Den litauiske komponisten Ignas Krunglevicius viste videoen ”Confessions”, med flyktige, skrevne fragmenter av kriminelle bekjennelser i et hektisk lyd/bilde-bilde.

Festivalsjefen selv bidro med ”Self portrait in bright light”, med Cikada-kvartetten og Natali Garner som en slags kunstmusikkrapper.

Ole Lützow-Holm inviterte til hørespill-lytting med Lena Endres impresjonistiske, hviskende og samtidig hektiske framføring av Molly Blooms monolog fra ”Ulysses” av James Joyce, nedsunket i et henførende lydbilde.

Verkene ble presentert med utstrakt hånd, på en dynamisk, åpen og laidback måte som gjorde at man som tilskuer og tilhører tok dem inn med senkede skuldre. Det var befriende rensket for mye av det tunge, litt gjerrige alvor som kunstmusikk-sektoren ofte er preget av. Store kunstneriske opplevelser, alle som en.

Men felles for dem var fraværet av det teatrale. I den grad det ble prøvd, som i ”Billedbeskrivelse”, kom aktørene inn på scenen, framførte sine partier og gikk deretter ut igjen. Det fantes ikke noe scenisk samspill. (noe som visstnok i rettferdighetens navn skyldtes dårlig tid til innøving). Det eneste bidraget fra ikke-teatralt hold som på ordentlig beveget seg på tvers av sjangre var det forfatteren og kulturjournalisten Magnus Haglund fra Göteborg som sto for. I ”Oslo, den drömde staden” framsto han som en kombinasjon av DJ, poet, musiker og performanceartist og avsluttet det hele bak et bittelite piano som han så vidt klarte å få plass bak. På et seinere tidspunkt presenterte han Göteborg-musikeren Thomas Dahls surrealistiske behandling av Evert Taube-klassikeren ”Möte i monsunen” som Dahl har øvd og spilt inn baklengs. For så å spille inn baklengs-versjonen baklengs! Å se Magnus Haglund sitte aldeles stille på scenen mens han spilte av begge versjonene var en opplevelse i seg selv.

Scenisk bevissthet

At det fantes en mer utviklet bevissthet om det rent sceniske hos bidragsyterne fra scenekunstheltet kan man knapt bli overrasket over:

Performance-teoretiker og utøver Camilla Eeg Tverbakk gjorde sitt foredrag om ”Å ”spille” en tekst” til en selvoppfyllende profeti. Hun var ikke så opptatt av musikken i seg selv, men det innebygde musikalske potensialet i en tekst, inkludert sin egen foredragstekst. Noe hun også understreket i løpet av de organiserte samtalene som fant sted: – Om noe er musikalsk eller ikke musikalsk blir litt sånn eh... Musikken ligger allerede i teksten. Den bærer forfatterens kropp, sinn og rytme, sa hun. Tverbakk ga uttrykk for å foretrekke dansere framfor sangere når en tekst skal framføres: - Sangere lærer seg tekstfortolkninger veldig hodestyrt. Dansere er derimot vant til rytme og bevegelse og knytter teksten til det.

Tore Vagn Lid, som i seg selv er en tverrickkunstnerisk legemliggjøring av musikk og teater, presenterte og kommenterte utdrag av sin festspill-forestilling ”Fatzer” av Bertolt Brecht. Vagn Lid har et kunstnerisk prosjekt som han iherdig følger, fra forestilling til forestilling. Og

mellom slagene reiser han rundt og agiterer, teoretisk og praktisk, for at en annen scenisk verden er mulig. En verden der en musikalsk måte å forholde seg på setter premissene.

”Jag tror inte på kopplingen mellan text och musik”, var ett av flere gjennomgående, kontrasterende, selvmotsigende, selvutslettende og selvbekreftende utsagn i Malmö-gruppa Teatr Weimars sittende performance.

Komponist Cecilie Ore delte raust av sin prosess med skapingen av den ennå ikke framførte operaen ”Adam and Eve – a divine comedy”, etter Dantes ”Guddommelige komedie”. Ore har bred erfaring med å komponere for scenen. Derfor var det kanskje ikke så overraskende at hun satte ordet i høysetet. – Musikken springer ut av tekstens meningsbærende innhold samtidig som den musikaliserer teksten, sa hun.

Musiker og regissør Morten Cranner står også med ett bein i hver verden og har kommet et godt stykke på vei med sin forestilling ”Sonic Hamlet”, i seg selv et forskningsprosjekt rundt lydbærende scenografi, med en bakvendt versjon av Hamlet som tekstalibi.

God stemning

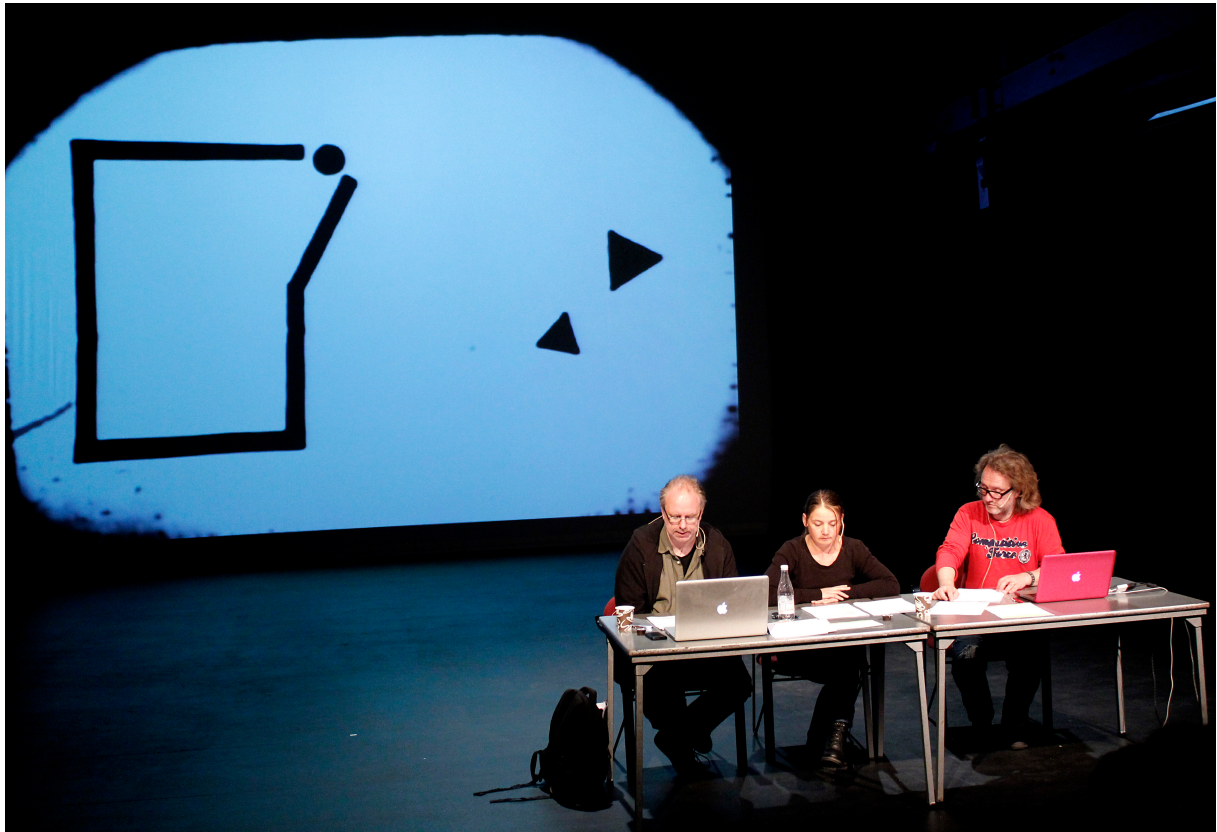
Også kan vi ta med spørsmålet ”Er musikalske lesninger av dikt mulig?” som ble stilt av musikkviter Håvard Enge. Gjennom en grundig bevisførsel som varte i nærmere en time kom han, så vidt jeg kunne forstå, fram til et positivt svar.

Bortsett fra det var ikke dette symposiet plagsomt akademisk i formen. Det var derimot preget av god stemning og raus deling av kunstneriske erfaringer. Slike møter kan aldri bli feil. Men jeg tillater meg å stille spørsmål ved hvorvidt det foregikk noen egentlig ”besmitting” på tvers av faggrensene, slik Hellstenius ønsket. Å ta steget over mot ordet kjennes kanskje som et stor steg for en komponist. Men det skal mer til enn som så for at det merkes i scenekunstheltet. På samme måte som at det skal mer til enn at en regissør bestiller noe spesialskrevet musikk av en komponist for å konkludere med at nå, nå har det skjedd noe med teatrets musikalske bevissthet.

Jeg ønsker meg et nytt symposium eller seminar eller konferanse eller møte eller hvasomhelst snarest!

Cikada-ensemblen og Natali Garner framfører ”Self Portrait in bright light” av Henrik Hellstenius. Komponisten lengst til høyre.

”Jag tror inte på kopplingen mellan text och musik”, var ett av flere gjennomgående, kontrasterende, selvmotsigende, selvutslettende og selvbekreftende utsagn i Malmö-gruppa Teatr Weimars sittende performance.

Magnus Haglund framsto som en kombinasjon av DJ, poet, musiker og performanceartist.

-Musikken ligger allerede i teksten. Den bærer forfatterens kropp, sinn og rytme, mener Camilla Eeg Tverbakk.

– Postmoderne teori har ødelagt for den åpenheten som vokser ut av det entydige og tydelige, mener Tore Vagn Lid.